

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนทัศน์ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษาวัดเจดีย์ (ไอไข่)

The Factors Influencing the Paradigm of Religious Tourism: A Case Study of Wat Chedi (Ai Khai)

วรารคณา ตันทสันติสกุล¹, เมธาวี ว่องกิจ² และกมลชนก แซ่สวัสดี^{3*}

Warangkana Tantasuntisakul¹, Methawee Wongkit² and Kamonchanok Sangsawad^{3*}

(Received: Jan 5, 2023; Revised: Mar 19, 2023; Accepted: Mar 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนทัศน์ในความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยมีประสบการณ์เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดเจดีย์ (ไอไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยเลือกใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 211 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ One-way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่อกระบวนทัศน์ทั้ง 6 ด้าน ผลการวิจัย พบว่า เมื่อทำการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ต่อกระบวนทัศน์ทั้ง 6 ด้าน พบว่า กระบวนทัศน์ด้านโครงสร้างนิยม และกระบวนทัศน์ด้านสัญลักษณ์นิยม ไม่พบความแตกต่างในทุกตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p < .05$) พบว่า ตัวแปรด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อกระบวนทัศน์ด้านหน้าที่นิยมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p < .05$) ในขณะที่ตัวแปรด้านระดับรายได้มีผลต่อกระบวนทัศน์ด้านจิตวิเคราะห์ และกระบวนทัศน์ด้านนิเวศวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00 ($p < .00$) ในประเด็นของกระบวนทัศน์ด้านอำนาจ/ความรู้ พบว่า ตัวแปรด้านอายุและรายได้มีความสัมพันธ์กับกระบวนทัศน์ดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00 ($p < .00$)

คำสำคัญ : ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ กระบวนทัศน์ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัดเจดีย์ ไอไข่

¹ สาขาวิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง 92000

Department of Marketing, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkhla University, Trang Campus

² สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง 92000

Department of Tourism Management, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkhla University, Trang Campus

³ สาขาวิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง 92000

Department of Marketing, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkhla University, Trang Campus

*Corresponding author, e-mail: kamonchanok.s@psu.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to explore the demographic factors which influence the paradigm of studying belief and faith in sacred items when traveling for religious tourism. The sample group was Thai tourists who used to visit Wat Chedi (Ai Khai), Amphoe Sichon, Nakorn Sri Thammarat province for religious tourism. Purposive sampling was employed in this study. In total, 211 Thai religious tourists provided data. By using the quantitative research method, descriptive statistics were applied to analyze the characteristics of the participants. In addition, the One-way ANOVA test was employed to investigate the demographic factors of the participants which influenced the six paradigms. The questionnaire was the main instrument for collecting the data. By analyzing the demographic variables with the six approaches of the paradigm of studying belief and faith, the results revealed that the Structuralist Approach and the Symbolic/Interpretive Approach found no significant difference at the level of .05 ($p < .05$). However, the different genders were influenced the Functionalist Approach at a significant level of .05 ($p < .05$). While the difference in income levels was found to affect the Psychoanalytic Approach and the Cultural Ecology Approach at the significant level of 0.00 ($p < .00$), the Power/Knowledge Approach discovered a statistically significant relationship with the age and the income variables at the level of .00 ($p < .00$).

Keywords: Demographic factors, Paradigm, Religious tourism, Wat Chedi, Ai Khai

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกรวมถึงภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตดังกล่าวอย่างรุนแรงจากการจำกัดการเดินทาง การงดเว้นการเดินทางระหว่างประเทศ จนทำให้หลายธุรกิจจำเป็นต้องยุติการให้บริการและหลายบริษัทต้องเลิกกิจการ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2564) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช (2563) พบว่า ภายใต้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ยังคงมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนสูงถึง 810,269 คน ซึ่งเป็นลำดับที่ 2 รองจากจังหวัดภูเก็ต ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นลำดับที่ 1 คือ 1,148,304 คน โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับทางจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ถึง 2.7 พันล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยว

และกีฬา, 2563) จากแนวทางการประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้ทำขึ้น ภายใต้แนวคิด “กินแบบดั้งเดิม เสริมความเชื่อ” เพื่อเน้นย้ำจุดเด่นของจังหวัดในด้านอาหารการกินที่ประกอบด้วย หลายวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและความเชื่อ จึงส่งผลให้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผู้คนจำนวนมากมีความเครียดเพิ่มขึ้น จึงเริ่มแสวงหาที่พึ่งทางใจ ส่งผลให้เกิดกระแสการเดินทางมายังวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ได้รับความนิยมนอย่างล้นหลาม (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2563)

พิเชฐ แสงทอง (2562, น.31) ได้อธิบายว่า อานิสงส์ของความเชื่อและความศรัทธา ในเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ” ได้ทำให้อำเภอสิชล เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจากทุกพื้นที่เดินทางเข้ามา เพื่อสักการะ และบนบานยังวัดเจดีย์ไอ้ไข่ เช่นเดียวกับ พรไพลิน จุลพันธ์ (2563) ที่กล่าวว่า พลังศรัทธาแรงกล้าที่มีต่อ ไอ้ไข่แห่งวัดเจดีย์ เป็นปรากฏการณ์ใหญ่ ที่ดึงดูดให้คนทุกกลุ่ม เดินทางมาเพื่อกราบไหว้ขอพรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวและภาคการบริการของจังหวัดนครศรีธรรมราชขยายตัวอย่างรวดเร็ว ยอดเข้าพักโรงแรมในจังหวัด มีอัตราเข้าพักถึงร้อยละ 90 ร้านอาหารในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงวัดมีผู้ใช้บริการไม่ขาดสาย บริษัทสายการบินต่างๆ ทำการเพิ่มจำนวนเที่ยวบิน จากเดิมที่มีให้บริการวันละ 2 เที่ยวบิน เป็นวันละ 46 เที่ยวบิน หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า เมื่อเทียบกับช่วงที่กระแสไอ้ไข่ยังไม่เป็นที่รู้จัก นอกจากนี้ ชาวบ้านที่อยู่รอบวัดมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมากจากการจำหน่ายเครื่องบูชาไอ้ไข่ และเครื่องแกบนจนกลายเป็นเศรษฐกิจชุมชน (ประเสริฐเทพศรี, 2563) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวัดเจดีย์ ในวันธรรมดามีจำนวน 2,000-5,000 คนต่อวัน ในขณะที่วันเสาร์-อาทิตย์มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 10,000 คนต่อวัน จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวโน้มกระแสการท่องเที่ยวเชิงศาสนา อาจจะเป็นทางรอดของแหล่งท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ในช่วงที่สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยยังคงทรงตัว เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงศาสนายังคงได้รับความนิยมนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมนิยมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเสริมมงคลและโชคลาภ ตลอดจนกลุ่มคนที่ต้องการสิ่งพึ่งพิงทางจิตใจ (นฤมล ทับปาน, 2563; พรไพลิน จุลพันธ์, 2563)

จากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาในมิติของกระบวนการทัศน มักจะกล่าวถึงเฉพาะสิ่งเร้าลับ ความเชื่อ ศาสนาในเชิงพิธีกรรม และการเซ่นไหว้เป็นหลัก อาทิ การศึกษาของ Bowen (2011, p. 27) ในมิติของกระบวนการทัศนและการรับสื่อจนก่อให้เกิดการเดินทางเพื่อไปแสวงหาหรือการประกอบพิธีกรรม ตลอดจนการเซ่นไหว้ยังไม่เคยปรากฏหลักฐานการศึกษามาก่อน ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ จึงมุ่งหวังที่จะศึกษาว่าภายใต้กรอบตัวแปรของลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อกระบวนการทัศนในการศึกษาความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างไร ผลการศึกษาในครั้งนี้ จะสามารถให้คำแนะนำแก่กลุ่มผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนหน่วยงานทางภาครัฐให้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนในโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยว (Tourism supply chain) เพื่อรองรับ

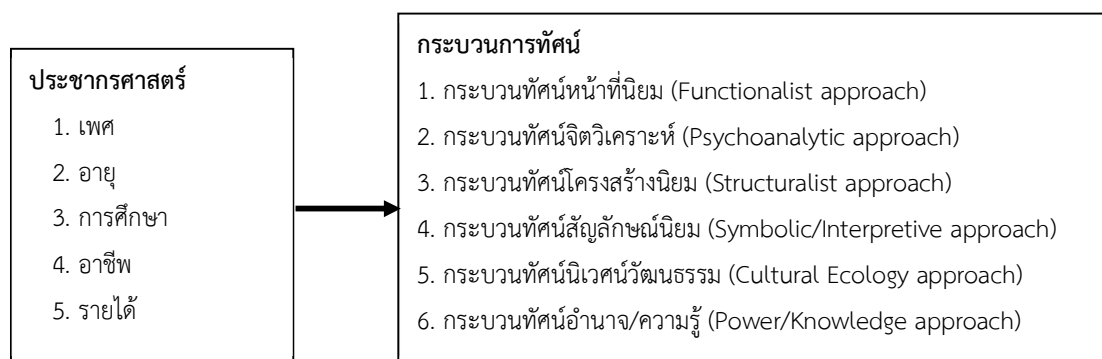
และตอบสนอง ความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาโดยสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการทัศนของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประชากรศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลคุณลักษณะส่วนตัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ จังหวัด (สมัยยานาคานาวา, 2564, น. 325) ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทัศนความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งประกอบด้วย 1) กระบวนทัศน์หน้าที่นิยม (Functionalist approach) 2) กระบวนทัศน์จิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic approach) 3) กระบวนทัศน์โครงสร้างนิยม (Structuralist approach) 4) กระบวนทัศน์สัญลักษณ์นิยม (Symbolic/Interpretive approach) 5) กระบวนทัศน์นิเวศวัฒนธรรม (Cultural ecology approach) และ 6) กระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้ (Power/Knowledge approach) (Morris, 2006, p. 27) โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ได้รับทุนจาก กองทุนการวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ปี 2564 ประเภททุนทั่วไป นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB 2021-LL-Cm 030(Internal)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในที่นี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยมีประสบการณ์เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา ณ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากร ผู้วิจัยจึงใช้หลักเกณฑ์ของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) มาคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ คือ 300 ตัวอย่าง (Hair et al., 2010, p. 102)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) งานวิจัยนี้คือ 0.82 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของงานวิจัยนี้คือ 0.98 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ (Hair et al., 2010, p. 92)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยดำเนินการหาบุคคลผู้สนใจเข้าร่วมตอบแบบสอบถาม โดยบุคคลที่จะมีคุณสมบัติที่จะตอบแบบสอบถามได้ จะต้องเคยเดินทางไปท่องเที่ยวยังวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในช่วง 24 เดือนที่ผ่านมา (เดือนมกราคม 2563-เดือนธันวาคม 2564) แต่เนื่องจากช่วงเวลาที่ยกมาดำเนินการเก็บข้อมูลตรงกับช่วงเวลาที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างรุนแรงในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งผลต่อการเก็บข้อมูล ภายหลังจากการคัดกรองแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ต่อได้มีจำนวนทั้งสิ้น 211 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์ One-way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ต่อกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน และเพื่อให้ทราบว่าตัวแปรคู่ใดแตกต่างกัน ผู้วิจัยใช้การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Post Hoc แบบ Least Significant Difference (LSD) ในกรณีที่ ความแปรปรวนเท่ากัน และใช้การวิเคราะห์แบบ Dunnett's T3 ในกรณีที่ความแปรปรวนไม่เท่ากัน

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษารังนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.4 เพศชายร้อยละ 21.8 และไม่ต้องการระบุ ร้อยละ 2.4 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี ร้อยละ 37.9 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.8 รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มต่ำกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 59.7 รองลงมา เป็นกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000-39,999 บาท ร้อยละ 23.7 ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ร้อยละ 29.9 รองลงมา คือ มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ ร้อยละ 27.5 อาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 14.2 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ 4 คน ร้อยละ 36.0 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ กระบวนการทัศนหน้าที่ นิยม กระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์ กระบวนการทัศนโครงสร้างนิยม กระบวนการทัศนสัญลักษณ์นิยม กระบวนการทัศนนิเวศน์วัฒนธรรม และกระบวนการทัศนอำนาจ/ความรู้ ต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ดังตารางที่ 1-6

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนหน้าที่นิยม จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร		กระบวนการทัศนหน้าที่นิยมเฉลี่ย (ร้อยละ)					$\bar{X}$	t/F-test	P-Value
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	50.0	21.7	19.6	4.3	4.3	4.09	4.324	0.017
	หญิง	60.0	31.2	7.0	0.0	1.3	4.50		
	ไม่ต้องการระบุ	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0	4.60		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	60.6	27.3	12.1	0.0	0.0	4.48	1.307	0.177
	20-29 ปี	57.5	25.0	5.0	0.0	2.5	4.55		
	30-39 ปี	54.8	3.3	7.1	2.4	2.4	4.36		
	40-49 ปี	46.5	32.6	18.6	0.0	2.3	4.21		
	50-59 ปี	20.0	25.0	12.5	12.5	0.0	4.13		
	60 ปีขึ้นไป	33.3	33.3	33.3	0.0	0.0	4.00		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	63.2	26.3	8.8	1.8	0.0	4.51	0.576	0.907
	ปริญญาตรี	56.3	30.1	9.7	1.0	2.9	4.36		
	สูงกว่าปริญญาตรี	57.4	27.7	12.8	0.0	2.1	4.38		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	63.5	27.8	6.30	1.6	0.8	4.52	2.065	0.099
	20,000-39,999 บาท	56.0	30.0	12.0	0.0	2.0	4.38		
	40,000-59,999 บาท	33.3	47.6	14.3	0.0	4.8	4.05		
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0	4.00		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	62.5	0.0	25.0	0.0	12.5	4.00		
อาชีพ	นักเรียน	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5.0	0.727	0.378
	นักศึกษา	61.9	30.2	6.3	0.0	1.6	4.5		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	50.0	36.2	10.3	1.7	1.7	4.31		
	พนักงานบริษัทเอกชน	55.6	33.3	0.0	0.0	11.1	4.22		
	ธุรกิจส่วนตัว	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0	4.33		
	ธุรกิจออนไลน์	77.8	22.2	0.0	0.0	0.0	4.78		
	รับจ้าง	57.1	28.6	7.1	7.1	0.0	4.36		
	เกษตรกร	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0	4.40		
	อื่นๆ	75.0	0.0	25.0	0.0	0.0	4.50		

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านเพศที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับกระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ($F\text{-test} = 4.324$, $P\text{-value} = 0.017$) ในขณะที่ตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอาชีพ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการทัศนด้านดังกล่าว

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านเพศด้วยวิธีการ LSD พบความแตกต่างหนึ่งคู่ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงให้ความสำคัญในกระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมมากกว่ากลุ่มเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร		กระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์เฉลี่ย (ร้อยละ)					$\bar{X}$	t/F-test	P-Value
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	58.7	19.6	17.4	2.2	2.2	4.30	0.898	0.283
	หญิง	63.1	26.1	7.6	1.9	1.3	4.48		
	ไม่ต้องการระบุ	60.0	0.0	40.0	0.0	0.0	4.20		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	66.7	18.2	15.2	0.0	0.0	4.52	0.929	0.710
	20-29 ปี	68.7	20.0	8.7	1.2	1.2	4.54		
	30-39 ปี	59.5	26.2	9.5	2.4	2.4	4.38		
	40-49 ปี	51.2	34.9	9.3	2.3	2.3	4.30		
	50-59 ปี	37.5	37.5	12.5	12.5	0.0	4.00		
	60 ปีขึ้นไป	66.7	0.0	33.3	0.0	0.0	4.33		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	64.9	22.8	12.3	0.0	0.0	4.53	0.800	0.227
	ปริญญาตรี	62.1	19.4	12.6	3.9	1.9	4.36		
	สูงกว่าปริญญาตรี	59.6	34.0	4.3	0.0	2.1	4.49		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	65.9	21.4	11.1	1.6	0.0	4.52	1.570	0.000
	20,000-39,999 บาท	60.0	28.0	8.0	2.0	2.0	4.42		
	40,000-59,999 บาท	42.9	42.9	9.5	0.0	4.8	4.19		
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0	3.50		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	62.5	12.5	12.5	0.0	12.5	4.13		
อาชีพ	นักเรียน	33.3	66.7	0.0	0.0	0.0	4.33	0.867	0.620
	นักศึกษา	68.3	15.9	14.3	1.6	0.0	4.51		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	53.4	34.5	8.6	1.7	1.7	4.36		
	พนักงานบริษัทเอกชน	77.8	11.1	5.6	0.0	5.6	4.56		
	ธุรกิจส่วนตัว	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0	4.20		
	ธุรกิจออนไลน์	77.8	22.2	0.0	0.0	0.0	4.78		
	รับจ้าง	57.1	35.7	7.1	0.0	0.0	4.50		
	เกษตรกร	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0	4.60		
	อื่นๆ	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5.00		

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านระดับรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความสำคัญกับกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ($F\text{-test} = 1.570$, $P\text{-value} = 0.00$) ในขณะที่ตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการทัศนด้านดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านระดับรายได้ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ในด้านกระบวนการทัศนจิตวิเคราะห์ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวแปรด้านดังกล่าว

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนโครงสร้างนิยม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร		กระบวนการทัศนโครงสร้างนิยมเฉลี่ย (ร้อยละ)					$\bar{X}$	t/F-test	P-Value
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	45.7	28.3	13.0	6.5	6.5	4.00	1.161	0.262
	หญิง	49.0	28.7	18.5	2.5	1.3	4.22		
	ไม่ต้องการระบุ	40.0	20.0	20.0	20.0	0.0	3.80		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	54.5	21.2	24.2	0.0	0.0	4.30	1.937	0.100
	20-29 ปี	58.7	23.7	11.2	2.5	3.7	4.31		
	30-39 ปี	35.7	38.1	19.0	4.8	2.4	4.00		
	40-49 ปี	37.2	37.2	23.3	2.3	0.0	4.09		
	50-59 ปี	37.5	12.5	12.5	25.0	12.5	3.38		
	60 ปีขึ้นไป	33.3	33.3	0.0	33.3	0.0	3.67		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	52.6	26.3	19.3	0.0	1.8	4.28	0.681	0.842
	ปริญญาตรี	45.6	29.1	16.5	5.8	2.9	4.09		
	สูงกว่าปริญญาตรี	46.8	29.8	17.0	4.3	2.1	4.15		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	50.0	30.2	16.7	1.6	1.6	4.25	1.857	0.385
	20,000-39,999 บาท	48.0	26.0	16.0	8.0	2.0	4.10		
	40,000-59,999 บาท	28.6	33.3	23.8	4.8	9.5	3.67		
	60,000-79,999 บาท	0.0	50.0	50.0	0.0	0.0	3.50		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	62.5	12.5	12.5	12.5	0.0	4.25		
อาชีพ	นักเรียน	33.3	66.7	0.0	0.0	0.0	4.33	0.654	0.623
	นักศึกษา	57.1	20.6	19.0	1.6	1.6	4.30		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	41.4	31.0	17.2	8.6	1.7	4.02		
	พนักงานบริษัทเอกชน	55.6	27.8	11.1	0.0	5.6	4.28		
	ธุรกิจส่วนตัว	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0	4.20		
	ธุรกิจออนไลน์	44.4	44.4	11.1	0.0	0.0	4.33		
	รับจ้าง	28.6	42.9	21.4	0.0	7.1	3.86		
	เกษตรกรรวม	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0	4.40		
	อื่นๆ	50.0	25.0	0.0	0.0	25.0	3.75		

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนด้านโครงสร้างนิยมต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ทุกตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการทัศนโครงสร้างนิยม

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนสัญลักษณ์นิยม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร		กระบวนการทัศนสัญลักษณ์นิยมเฉลี่ย (ร้อยละ)					$\bar{X}$	t/F-test	P-Value
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	32.6	30.4	23.9	4.3	8.7	3.74	1.161	0.397
	หญิง	43.9	32.5	15.3	5.7	2.5	4.10		
	ไม่ต้องการระบุ	40.0	20.0	40.0	0.0	0.0	4.00		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	39.4	36.4	21.2	3.0	0.0	4.12	1.937	0.839
	20-29 ปี	45.0	33.8	13.7	2.5	5.0	4.11		
	30-39 ปี	33.3	35.7	19.0	7.1	4.8	3.86		
	40-49 ปี	41.9	23.3	23.3	9.3	2.3	3.93		
	50-59 ปี	37.5	25.0	12.5	12.5	12.5	3.63		
	60 ปีขึ้นไป	66.7	0.0	33.3	0.0	0.0	4.33		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	42.1	26.3	24.6	7.0	0.0	4.04	0.681	0.592
	ปริญญาตรี	40.8	34.0	15.5	3.9	5.8	4.00		
	สูงกว่าปริญญาตรี	42.6	29.8	17.0	6.4	4.3	4.00		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	42.1	34.9	18.3	4.0	0.8	4.13	1.857	0.061
	20,000-39,999 บาท	38.0	30.0	20.0	8.0	4.0	3.90		
	40,000-59,999 บาท	38.1	23.8	14.3	9.5	14.3	3.62		
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0	4.00		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	50.0	25.0	0.0	0.0	25.0	3.75		
อาชีพ	นักเรียน	0.0	66.7	33.3	0.0	0.0	3.67	0.654	0.154
	นักศึกษา	42.9	34.9	17.5	3.2	1.6	4.14		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	36.2	32.8	17.2	10.3	3.4	3.88		
	พนักงานบริษัทเอกชน	61.1	27.8	0.0	0.0	11.1	4.28		
	ธุรกิจส่วนตัว	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0	3.77		
	ธุรกิจออนไลน์	33.3	11.1	55.6	0.0	0.0	3.78		
	รับจ้าง	42.9	35.7	14.3	7.1	0.0	4.14		
	เกษตรกร	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0	4.60		
	อื่นๆ	75.0	0.0	0.0	0.0	25.0	4.00		

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนการทัศนสัญลักษณ์นิยม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ทุกตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการทัศนสัญลักษณ์นิยม

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรม จำแนกตามต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร		กระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรมเฉลี่ย (ร้อยละ)					$\bar{X}$	t/F-test	P-Value
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	43.5	28.3	15.2	4.3	8.7	3.93	0.148	0.652
	หญิง	39.5	33.1	19.7	3.8	3.8	4.01		
	ไม่ต้องการระบุ	40.0	20.0	20.0	20.0	0.0	3.80		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	42.4	36.4	18.2	3.0	0.0	4.18	1.390	0.078
	20-29 ปี	50.0	25.0	18.7	1.2	5.0	4.14		
	30-39 ปี	26.2	47.6	16.7	4.8	4.8	3.86		
	40-49 ปี	37.2	27.9	20.9	7.0	7.0	3.81		
	50-59 ปี	37.5	25.0	0.0	25.0	12.5	3.50		
	60 ปีขึ้นไป	0.0	33.3	66.7	0.0	0.0	3.33		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	45.6	31.6	19.3	3.5	0.0	4.19	1.411	0.489
	ปริญญาตรี	35.9	35.0	19.4	3.9	5.8	3.91		
	สูงกว่าปริญญาตรี	44.7	23.4	17.0	6.4	8.5	3.89		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	41.3	34.9	19.8	3.2	0.8	4.13	3.300	0.000
	20,000-39,999 บาท	40.0	30.0	22.0	4.0	4.0	3.98		
	40,000-59,999 บาท	23.8	38.1	4.8	9.5	23.8	3.29		
	60,000-79,999 บาท	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0	3.50		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	50.0	0.0	25.0	0.0	25.0	3.50		
อาชีพ	นักเรียน	0.0	66.7	33.3	0.0	0.0	3.67	0.454	0.781
	นักศึกษา	42.9	33.3	19.0	3.2	1.6	4.13		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	36.2	32.8	17.2	6.9	6.9	3.84		
	พนักงานบริษัทเอกชน	44.4	27.8	16.7	0.0	11.1	3.94		
	ธุรกิจส่วนตัว	40.0	20.0	40.0	0.0	0.0	3.93		
	ธุรกิจออนไลน์	22.2	33.3	44.4	0.0	0.0	3.78		
	รับจ้าง	50.0	35.7	7.1	7.1	0.0	4.29		
	เกษตรกร	40.0	20.0	40.0	0.0	0.0	4.00		
	อื่นๆ	75.0	0.0	0.0	0.0	25.0	4.00		

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนทัศน์นิเวศน์วัฒนธรรมต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านระดับรายได้ที่แตกต่างกันมีความสำคัญกับกระบวนทัศน์ด้านจิตวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (F-test = 3.300, P-value = 0.00) ในขณะที่ตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนทัศน์ด้านดังกล่าว

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านรายได้ด้วยวิธีการ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,000-39,999 บาท จะให้ความสำคัญด้านกระบวนทัศน์ด้านนิเวศน์วัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 40,000-59,999 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้ จำแนกตามปัจจัย
ด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลประชากร		กระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้เฉลี่ย (ร้อยละ)					$\bar{X}$	t/F-test	P-Value
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เพศ	ชาย	53.3	28.9	15.6	2.2	0.0	4.33	0.01	0.934
	หญิง	53.5	32.5	11.5	0.6	1.9	4.35		
	ไม่ต้องการระบุ	60.0	20.0	20.0	0.0	0.0	4.40		
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	57.6	27.3	12.1	3.0	0.0	4.39	1.451	0.049
	20-29 ปี	57.5	31.2	11.2	0.0	0.0	4.46		
	30-39 ปี	43.9	34.1	17.1	0.0	4.9	4.12		
	40-49 ปี	53.5	37.2	7.0	0.0	2.3	4.40		
	50-59 ปี	50.0	25.0	12.5	12.5	0.0	4.13		
	60 ปีขึ้นไป	33.3	0.0	66.7	0.0	0.0	3.67		
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	50.9	31.6	15.8	1.8	0.0	4.32	0.604	0.320
	ปริญญาตรี	50.0	34.3	13.7	1.0	1.0	4.31		
	สูงกว่าปริญญาตรี	63.8	27.7	4.3	0.0	4.3	4.47		
รายได้	ต่ำกว่า 20,000 บาท	52.0	33.6	13.6	0.8	0.0	4.37	0.569	0.026
	20,000-39,999 บาท	50.0	36.0	12.0	2.0	0.0	4.34		
	40,000-59,999 บาท	61.9	23.8	4.8	0.0	9.5	4.29		
	60,000-79,999 บาท	0.0	50.0	0.0	0.0	0.0	3.50		
	ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป	75.0	0.0	12.5	0.0	12.5	4.25		
อาชีพ	นักเรียน	33.3	66.7	0.0	0.0	0.0	4.33	0.264	0.978
	นักศึกษา	54.0	33.3	11.1	1.6	0.0	4.40		
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ/รับราชการ	54.4	29.8	10.5	1.8	3.5	4.30		
	พนักงานบริษัทเอกชน	61.1	27.8	5.6	0.0	5.6	4.39		
	ธุรกิจส่วนตัว	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0	4.33		
	ธุรกิจออนไลน์	44.4	44.4	11.1	0.0	0.0	4.33		
	รับจ้าง	35.7	50.0	14.3	0.0	0.0	4.21		
	เกษตรกร	80.0	0.0	20.0	0.0	0.0	4.60		
	อื่นๆ	75.0	25.0	0.0	0.0	0.0	4.75		

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ค่าเฉลี่ยระหว่างกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรด้านอายุ (F-test = 1.451, P-value = 0.049) และตัวแปรด้านรายได้ต่อเดือน (F-test = 0.569, P-value = 0.026) ที่แตกต่างกันให้มีความสำคัญกับกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ในขณะที่ตัวแปรด้านเพศ การศึกษา และอาชีพ ไม่พบ ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนทัศน์ด้านดังกล่าว

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในตัวแปรด้านช่วงอายุด้วยวิธีการ LSD พบความแตกต่างหนึ่งคู่ระหว่างช่วงอายุ 20-29 ปี กับ ช่วงอายุ 30-39 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 20-29 ปี ให้มีความสำคัญต่อด้านกระบวนทัศน์อำนาจ/ความรู้มากกว่ากลุ่มช่วงอายุ 30-39 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในด้านระดับ

รายได้ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ในด้านกระบวนการทัศนอำนาจ/ความรู้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวแปรดังกล่าว

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.4 ช่วงอายุ 20-29 ปี ร้อยละ 37.9 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีร้อยละ 48.8 รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มต่ำกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 59.7 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาร้อยละ 29.9 ได้ทำการเก็บรวบรวมจากตัวอย่าง ที่มาจากภาคใต้ ร้อยละ 90.5 โดยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดตรัง ร้อยละ 20.9 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ กับกระบวนการทัศนทั้ง 6 ด้าน ผู้วิจัยพบว่า มีกระบวนการทัศน 4 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ กระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยม กระบวนการทัศนด้านอำนาจ/ความรู้ กระบวนการทัศนด้านนิเวศวัฒนธรรม และกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ โดยกระบวนการทัศนข้างต้นมีความสอดคล้องกับตัวแปรทางประชากรศาสตร์ 5 ตัวแปร คือ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสูงกว่า .05 ส่วนกระบวนการทัศนด้านจิตวิเคราะห์ และกระบวนการทัศนด้านนิเวศวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านรายได้เพียงตัวแปรเดียว อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่า .05 ในขณะที่กระบวนการทัศนด้านอำนาจ/ความรู้ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านอายุและรายได้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่า .05

อภิปรายผล

กระบวนการทัศนด้านหน้าที่นิยมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสุมาลี ไชยสุภารากุล (2558, น.7) ที่ศึกษากระบวนการทัศนในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้อธิบายกระบวนการทัศนแนวคิดทฤษฎีวิพากษ์แนวคิดตีความนิยม เชื่อว่าความจริงเป็นความจริงที่มีบริบทประวัติศาสตร์เป็นความจริงแบบเสมือนจริง ซึ่งถูกก่อรูปโดยค่านิยมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองชาติพันธุ์ และมิติชายหญิง และตกผลึกผ่านกาลเวลา ผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษามีความสัมพันธ์ต่อกัน มีลักษณะอัตวิสัยและข้อค้นพบมีอิทธิพลของค่านิยม ส่วนวิธีการศึกษา ใช้การสนทนาโต้ตอบและใช้ภาษาวิธี และสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2560, น. 192) ที่ศึกษาแนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย ได้อธิบายความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าอยู่ภายใต้กระบวนการทัศนโครงสร้างหน้าที่ และมองความเชื่อเป็นเครื่องมือที่ทำให้ชุมชน อยู่ในภาวะเปราะบาง และมีเสถียรภาพ ในขณะที่แนวคิดทฤษฎีทางมานุษยวิทยาในระดับสากล มีการวิเคราะห์ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สัมพันธ์กับอำนาจและความรู้ที่มนุษย์นำมาต่อรองเพื่อสร้างตัวตนทางสังคม

กระบวนการทัศน์อำนาจ/ความรู้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิกานต์ มะรินทร์ (2559) ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้ของประชากรศาสตร์ ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้อธิบายผลการทดสอบสมมติฐานว่า ลักษณะส่วนบุคคลของสมาชิกในชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิสำเนาเดิม มีผลต่อการรับรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว เชิงศาสนาที่แตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2555) การศึกษาพลวัตของความรู้และอำนาจในความเชื่อเรื่องผีกับการจัดระเบียบสังคมของการศึกษาในกลุ่มนี้ทำให้เห็นว่าความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถูกสร้างขึ้นด้วยความรู้ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มนุษย์จึงนำไปแก้ไข โกล่เกลี่ย ตอรอง รวมถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน รวมถึงการศึกษาของพิเชฐ สายพันธ์ (2539) ใช้กระบวนการทัศน์อำนาจ/ความรู้ พร้อมกับกระบวนการทัศน์สัญลักษณ์นิยม เพื่ออธิบายให้ตอบสนองกับบริบทในปัจจุบัน สมัยตามตำนานใหม่ถูกสร้างขึ้น

กระบวนการทัศน์นิเวศวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านระดับรายได้ต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุกุล ต้นสุพล (2559, น. 197) ที่ศึกษาเรื่องนิเวศวิทยาวัฒนธรรม: ภูมิจนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้อธิบายว่า กลไกของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะเกิดขึ้นได้นั้น ควรที่จะย้อนมองกลับมาที่วัฒนธรรมซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผูกติดอยู่กับมนุษย์ นอกเหนือไปจากการพิจารณาด้านเศรษฐกิจ รายได้ และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เป็นอยู่ขณะนี้ มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมน้อยมาก จึงควรผสมผสานวัฒนธรรมที่เป็นกรอบที่ดีสำหรับการดำรงชีวิตเข้าไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสามารถนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน ที่อยู่บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นเป็นหลัก

กระบวนการทัศน์ด้านจิตวิเคราะห์มีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ตัวแปรด้านระดับรายได้ต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณพัศกข์ เดชชาตรี, กฤตติกา แสนโภชน, อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ และธนกฤต ทูริสุทธิ์ (2560, น. 236) ที่ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คำชะโนด อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า เมื่อไปกราบไหว้ขอพรศาลปู่ศรีสุทโธ จะเกิดबारมี มีโชคลาภ รายได้เพิ่มขึ้นและมีการแก้บนจนเกิดตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีจ้างฉายหนัง แนวคิดของ Hume (1757) ที่ให้ความเห็นว่า การเชื่อทางศาสนาจากอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการขจัดและเอาชนะความวิตกกังวลที่ซ่อนอยู่ภายในจิตใจ ดังนั้น ในกระบวนการทัศน์จิตวิเคราะห์ จึงมุ่งเน้นการกล่าวถึง ความรู้สึกอารมณ์ของผู้คนเป็นสำคัญ La Barre (1970) ให้ความเห็นว่า การกระทำเชิงศาสนาและความเชื่อเป็นการแสดงถึงบุคลิกภาพของผู้คน โดยมองว่าคนมีความเพ้อฝัน หรือ คิด จินตนาการ และต้องการที่จะสื่อสารกับสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือ โดยอาศัยไสยศาสตร์และเวทมนต์คาถาเป็นเครื่องมือที่ใช้ติดต่อกับภูต ผี วิญญาณ และเทพเจ้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการวัดมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาวัด เช่น กระบวนการวัดที่เน้นวัฒนธรรมการมีประเพณีขนาดใหญ่อันสื่อถึงการขอแล้วสำเร็จ การมีหุ่นไก่ปั้นแก้บน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงศาสนา สร้างบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์ นำไปสู่ความศรัทธา การบูชาสัญลักษณ์นิยม

1.2 พระสงฆ์ กรรมการวัด และหน่วยงานต่างๆ ควรประชุมหาแนวทางในการพัฒนา กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อหาจุดสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธและการท่องเที่ยวเชิงความศรัทธา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การแบ่งส่วนตลาดที่นิยมมี 4 รูปแบบ คือ ประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์ ในการศึกษารั้วต่อไปผู้วิจัยเสนอให้เปลี่ยนจากการหาความสัมพันธ์ด้านประชากรศาสตร์ เป็นการหาความสัมพันธ์ด้านจิตวิทยา (ทฤษฎี AIOs) เพื่อหาความสัมพันธ์กับกระบวนการวัดทั้ง 6 ด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สรุปรายได้และค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2562 (Tourism Receipts From International Tourist Arrivals)*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=615
- ณพวิศกซ์ เดชชาติ, กฤตติกา แสนโกชน, อรุณศรี อ้อศรีวงศ์ และธนกฤต ทูริสุทธิ. (2560). ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คำชะโนด อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 34(3), น. 224-246.
- ธนิกานต์ มะรินทร์. (2559). *การรับรู้ของประชากรศาสตร์ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา: วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)*.
- นฤพนธ์ ด่วงวิเศษ. (2560). ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(47), น. 173-197.
- นฤมล ทับปาน. (2563). 'ไอ้ไข่' วัดเจดีย์ นักปั้นเศรษฐกิจเมืองคอน. *กรุงเทพธุรกิจ*, สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/899054>

- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (1 มกราคม 2564). *เที่ยวไทย 63 สะดุด “โควิด” นักท่องเที่ยวต่างชาติ หาย-รายได้เป็นศูนย์. ธุรกิจท่องเที่ยว, สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2565, จาก* <https://www.prachachat.net/tourism/news-584487>
- ประเสริฐ เทพศรี. (1 ตุลาคม 2563). แรงศรัทธา! ‘ไอ้ไข่’ วัดเจดีย์ ชาวบ้านรอบวัดได้อานิสงส์เต็มๆ. *The Bangkok insight, สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2565, จาก* <https://www.thebangkokinsight.com /445882/>
- พรไพลิน จุลพันธ์. (9 พฤศจิกายน 2563). แรงศรัทธา “ไอ้ไข่” แอร์ไลน์เพิ่มรูด หนุนท่องเที่ยวนครศรีฯ โตพุ่ง. *กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2565, จาก* <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/906736>
- พิเชฐ สายพันธ์. (2539). *นาคาคติ อีสานลุ่มน้ำโขง ชีวิตทางวัฒนธรรมจากพิธีกรรมร่วมสมัย (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).*
- พิเชฐ แสงทอง. (2562). จาก “จตุคามรามเทพ” ถึง “ไอ้ไข่” จากการพึ่งอำนาจรัฐ สู่อำนาจราษฎร. *RUSAMILAE JOURNAL, 40(2), น. 27-32.*
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2563). *ททท. นครศรีธรรมราชกระตุ้นการท่องเที่ยว ชูความปลอดภัย ความสะอาด สู่มาตรฐาน SHA เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก* <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG201112132340494>
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช 2562. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565, จาก* http://nksitham.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=954:2562&catid=85:2011-10-11-07-23-27&Itemid=513
- สมัยยา นาคนาวา. (2564). *ทัศนคติพฤติกรรมและส่วนผลสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อทัศนคติการใช้บริการร้านอาหารฮาลาลของผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิม (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, วิทยาลัยดุสิตธานี).*
- สมาลี ไชยสุรากล. (2558). กระบวนทัศน์ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารจันทร์เกษมสาร, 21(40), น. 1-8.*
- อนุกุล ต้นสุพล. (2559). *นิเวศวิทยาวัฒนธรรม: ภูมูญแจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1), น. 193-221.*
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2555). *เจ้าที่และผีป่วน: พลวัตของความรู้ชาวบ้าน อำนาจและตัวตนของคนท้องถิ่น. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

- Bowen, J. J. (2011). *Religions in Practice: An Approach to the Anthropology of Religion*. Boston: Prentice Hall.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hume, D. (1757). *Dialogues Concerning Natural Religion and the Natural History of Religion*. Oxford: Oxford University Press.
- La Barre, W. (1970). *The ghost dance: The origins of religion*. Garden City, N.Y.: Doubleday.
- Morris, B. (2006). *Religion and Anthropology: A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.